

УДК 658.5.001.895

Толпежніков Р.О.
*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри економіка підприємств,
директор Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»*

Маматова Л.Ш.
*аспірант кафедри економіка підприємств
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»*

КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ

Концепція забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства. Досліджено проблеми формування стратегії забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства. Розглянуто еволюцію поняття стратегія, та сутність стратегії забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства. Авторами запропоновано механізм забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства, та концепція забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства.

Ключові слова: стратегія, фінансово-інвестиційний потенціал, інвестиції, фінанси, фінансова стратегія, інвестиційна стратегія.

АННОТАЦИЯ

Концепция обеспечения финансово-инвестиционного потенциала предприятия. Исследованы проблемы формирования стратегии обеспечения финансово-инвестиционного потенциала предприятия. Рассмотрена эволюция понятия стратегия, и сущность стратегии обеспечения финансово-инвестиционного потенциала предприятия. Авторами предложены механизм обеспечения финансово-инвестиционного потенциала предприятия, и концепция обеспечения финансово-инвестиционного потенциала предприятия.

Ключевые слова: стратегия, финансово-инвестиционный потенциал, инвестиции, финансы, финансовая стратегия, инвестиционная стратегия.

ANNOTATION

The concept of providing financial-investment potential of the enterprise. The problems of formation of a strategy to ensure the financial and investment potential of the enterprise. The evolution of the concept of strategy, and the essence of the strategy to ensure the financial and investment potential of the enterprise. The authors suggested mechanism to ensure the financial-investment potential of the enterprise, and the concept of providing financial-investment potential of the enterprise.

Keywords: strategy, financial-investment potential, investment, finance, financial strategy, investment strategy.

Постановка проблеми. В умовах недостатнього об'єму фінансових та інвестиційних ресурсів, без яких реалізація виробництва, та взагалі функціонування промислових підприємств підпадає під питання, забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу стає дуже актуальним. Проблему пошуку джерел фінансування, пов'язує проблеми отримання та використання підприємствами ресурсів протягом усієї діяльності та інвестиційного процесу, що створює можливості формування фінансово-інвестиційних ресурсів з метою подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням цієї теми займалися такі

відомі вчені: В.А. Артеменко, М.В. Беллендир, А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев, С. Лосєва, В. Зубкова, А. Наківайло, Л. Абалкін, С. Шкарлет, І. Бланк, О. Чирва.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи складні умови функціонування підприємств та перехідні етапи вітчизняної економіки, актуалізується проблема формування ефективних механізмів забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу промислових підприємств, фінансово-інвестиційної стійкості потенціалу, виконання стратегічних завдань розвитку та реалізації потенціалу з метою попередження та мінімізації нестабільних ситуацій, що можуть перешкоджати сталому розвитку підприємств.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виділення концепцій і підходів щодо забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне функціонування суб'єкта господарювання вимагає самостійного залучення фінансових та інвестиційних ресурсів, ефективного їх розміщення. Самостійний пошук інвестиційних партнерів також обумовлює наявність обґрунтованих критеріїв вибору з точки зору фінансово-інвестиційної стійкості. Тобто, в сучасних умовах фінансово-інвестиційна стійкість виступає якісною характеристикою економічних можливостей підприємства і його партнерів. А забезпечення фінансово-інвестиційної стійкості підприємств відноситься до найбільш важливих економічних проблем в умовах сьогодення.

Отже, в сучасних умовах існує необхідність розробки єдиної методики аналізу забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу з метою адаптації до сучасних умов господарювання. В значній мірі це обумовлено трансформаційними процесами в Україні, спрямованими на досягнення міжнародних стандартів в економічній діяльності.

У працях зарубіжних і вітчизняних економістів досліджено широке коло питань, пов'язаних з аналізом забезпечення фінансово-інвестиційного стану підприємства, його оцінюванням і управлінням. Зміни, що відбуваються в економіці країни, вимагають якісно нового

підходу до питань оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу підприємств, зміни підходу до значущості та необхідності оцінки як важливого елемента фінансового стану підприємства в цілому. Виключне значення набуває визначення такої якісної величини, яка б характеризувала стабільність, надійність підприємства як партнера в ринкових відносинах, його здатність маневрувати фінансовими ресурсами для ефективної підприємницької діяльності. Важливим є обґрунтування методики визначення фінансової стійкості підприємств, основних критеріїв та показників її визначення, трансформація самого підходу до порядку і місця цієї оцінки в системі фінансового аналізу. У свою чергу, встановлення факторів зміни фінансової стійкості, можливостей управління внутрішніми і пристосування до зовнішніх з них буде сприяти зміцненню фінансової стійкості підприємств.

Забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства вимагає проведення глибокого аналізу фінансово-інвестиційного стану підприємства як більш точної оцінки результатів за допомогою різних методик.

Виходячи з цього, можна виділити наступні завдання для аналізу фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства:

- своєчасне визначення і усунення недоліків у фінансово-інвестиційної діяльності підприємства і пошук резервів забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства і його платоспроможності;

- дослідження можливих фінансово-інвестиційних результатів і розробка моделей фінансово-інвестиційного потенціалу при різних можливих варіантах комбінування використуваних джерел;

- розробка певних заходів, стратегій по досягненню ефективного використання фінансово-інвестиційних ресурсів і зміцнення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства.

Фінансово-інвестиційний потенціал підприємства формує загальний фінансовий стан підприємства. Так, наприклад, В.В. Ковальов пропонує оцінювати фінансовий стан з точки зору короткострокової і довгострокової перспектив. В.А. Артеменко і М.В. Беллендир визначають фінансовий стан як комплексне поняття, яке характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства; як характеристику його фінансової конкурентоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими господарськими суб'єктами [5]. А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев висвітлюють фінансовий стан підприємства в співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і його джерел [12].

Метою аналізу фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства стає об'єктивна оцінка поточного стану і перспектив розвитку підприємства, з урахуванням існуючого положення в

галузі в певний проміжок часу, і відповідних економічних стратегії підприємства.

С. Лосева, В. Зубкова і А. Наквайло під фінансово-інвестиційним потенціалом розуміють сукупність фінансових і інвестиційних ресурсів підприємства, що дозволяють йому здійснювати ефективну інвестиційну діяльність, спрямовану на забезпечення його ефективною і стійкою господарською діяльністю [2]. Тобто, складовими фінансово-інвестиційного потенціалу є фінансовий потенціал та інвестиційний потенціал підприємства. На їхню думку, фінансовий потенціал характеризується фінансовою незалежністю підприємства, його фінансовою стійкістю та кредитоспроможністю (ліквідністю). У свою чергу, інвестиційний потенціал господарюючого суб'єкта складається під впливом двох основних груп факторів: факторів, що обумовлюють накопичення інвестиційних ресурсів підприємства та факторів, що впливають на формування інвестиційних потреб підприємства [2].

Оцінка фінансово-інвестиційного потенціалу показує, за якими визначеними напрямками необхідно здійснювати роботу з удосконалення діяльності. Відповідно до цих результатами оцінки можна визначити ефективні способи поліпшення забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу в певний період діяльності

Дослідження теоретичних і методичних основ формування фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства і розробка стратегій щодо підвищення ефективності його використання необхідно для підвищення ефективності діяльності як окремого підприємства, так і всієї галузі в рамках регіону і цілої країни [12].

Оцінку забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу рекомендується проводити за наступною схемою: 1) оцінка своєчасності та доцільності проведення аналізу забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства; 2) визначення завдань проведення аналізу фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства; 3) аналіз фактор впливу на фінансово-інвестиційний потенціал підприємства; 4) розробка поетапного плану аналізу забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства; 5) здійснення аналізу елементів фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства [12].

Фінансово-інвестиційний потенціал підприємства можна розглядати так само з точки зору резервів поліпшення виробничо-господарської діяльності промислового підприємства Резерви - це невикористані можливості (потенційні можливості) підвищення ефективності виробництва. Виявлення резервів та визначення шляхів і термінів їх забезпечення є основними завданнями економічного аналізу потенціалу підприємства. Аналіз фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства має комплексний характер, так як потенціал утворюється з урахуванням поєднання кількох факторів (ресурси, резерви, результати, підприємницькі здібності), які

виступають об'єктами аналізу забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу.

Результати аналізу існуючих методик, практична необхідність в доступному і обґрунтованому методі управління дозволили розробити механізм забезпечення фінансово-економічного потенціалу промислового підприємства. Під механізмом забезпечення потенціалу розуміється послідовний комплекс процесів (планування, організації, контролю, мотивації), що характеризуються набором взаємозв'язків і взаємодій і покликаних вирішувати питання формування і розвитку фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства, рівня та ефективності його використання.

Механізм оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства передбачає наступне:

1) планування включає в себе цілепокладання і виявлення проблем, пов'язаних з величиною, рівнем і ефективністю використання і забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства.

2) організація включає в себе конкретизацію завдань, розробка та реалізація заходів щодо організації та забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства.

3) контроль включає в себе перевірку ефективності реалізації цілей, достовірності отриманих результатів.

Потрібно звернути увагу на те, що, не дивлячись на те, що сьогодні в питаннях конкурентної переваги підприємства на перше місце виходять аспекти технологічного та інтелектуального забезпечення бізнесу, проблеми забезпеченості підприємства фінансовими та інвестиційними ресурсами не втратили своєї актуальності, а ефективно управління стає одним з основних чинників підтримки конкурентної переваги підприємства в сучасних умовах.

Сучасна практика показує, що склався на підприємствах порядок прийняття і реалізації стратегічних рішень не систематизований належним чином, а фахівці та керівники слабо озброєні методологією і технологією управління. Область стратегічних рішень обширна: вибір напрямків діяльності, пріоритету ресурсів, головних довгострокових партнерів, організаційної форми партнерства, способів розвитку потенціалу, джерел фінансування, можливостей використання сильних сторін підприємства, зниження негативних наслідків слабких сторін і загроз зовнішнього середовища, конкурентної та інноваційної антикризової стратегії. Довгострокове, ефективне функціонування підприємства залежить від безлічі факторів, але в той же час і від логіки управління підприємством, принципів прийняття рішень [12].

Для детального аналізу проблеми необхідно побудова системи моделей (підсистем), що відображає в досить агрегованому вигляді найбільш суттєві взаємозв'язки параметрів фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства в

тісній зв'язці з основними параметрами виробничої діяльності, інвестиційної діяльності, параметрами зовнішнього середовища і т.п., при цьому треба враховувати, що відповідні моделі повинні містити не тільки кількісні показники, а й показники, кількісно відображають якісні характеристики модельованої системи.

Механізм забезпечення фінансово-інвестиційної стратегії промислового підприємства – це комплексність фінансово-інвестиційних коштів, методів, інструментів і важелів впливу на інвестиційну діяльність. Фінансово-інвестиційна стратегія забезпечує вплив на відтворювальний процес для створення нових виробництв, модернізації або ж перепрофілювання діючих за рахунок сукупності джерел формування інвестицій, форм і методів, інструментів і важелів впливу. Формування механізму забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу повинен включати нормативно-правове, організаційне, інформаційне, економічне, технічне, інфраструктурне забезпечення, за рахунок врахування потреб окремих галузей, підприємств, об'єктів і держави в цілому.

Механізм забезпечення має на увазі створення відповідного координуючого органу, з питань розробки, аналізу, реалізації, моніторингу, виконання, оцінки ефективності отриманих результатів у розвитку підприємства за рахунок реалізації стратегії. Отже, механізм реалізації стратегії, включає в себе всі види ресурсів (фінансові, кредитні, інвестиційні), суб'єктів та об'єктів інвестування, може стати одним з основних інструментів, за допомогою якого буде відбуватися управління і вплив на відтворювальний процес, створювати умови для збільшення фінансово інвестиційного потенціалу [8; 10; 9; 12].

Забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу здійснюється в умовах фінансово-інвестиційної стратегії, як складової частини системи забезпечення і управління економічним потенціалом підприємства в цілому. Фінансово-інвестиційна стратегія вивчає закономірності розвитку фінансово-інвестиційних відносин, формує основні стратегічні напрямки з урахуванням орієнтації на поставлені завдання і цілі інвестування, здійснює вибір джерел, форм і видів фінансування для реалізації стратегії, аргументує форми і способи здійснення безперервного розвитку, сталого зростання в сучасних ринкових умовах [4, с. 203].

Розвиток потенціалу відображає тенденції довгострокової ефективності формування фінансово-інвестиційного потенціалу. У свою чергу саме розширення обсягів фінансово-інвестиційного потенціалу визначає його використання і структуру. Отже, розвиток фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства відображає не тільки його поточний стан, та перспективи розвитку підприємства з урахуванням впливу на нього можливостей зовнішнього середовища, ризику і загрози інфляції.

Ефективне забезпечення інвестиційного потенціалу залежить від багатьох критеріїв, а саме: інвестиційного поведінки (опосередковує вибір інвестиційних проектів, характер і ризик прийняття інвестиційних рішень), інвестиційної активності (яка дозволяє кількісно оцінити споживання фінансово-інвестиційного потенціалу в основний та оборотний капітал в розрахунок на одного працівника і загальних витрат на виробництво), інвестиційної привабливості підприємства (відображає кількісну зміну значень модифікованої рентабельності фінансових і інвестиційних ресурсів, фінансової, рентабельності, чистого капіталу підприємства) [5].

Так само забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу передбачає постійне розширення інвестиційної діяльності підприємства. В результаті збільшення обсягів виробництва, оновлення та якісного вдосконалення виробничого потенціалу, необоротного капіталу підприємства, підвищення технологічного рівня виробництва та його обслуговування, відбувається зростання економічного потенціалу, сприяє збільшенню ефективності діяльності підприємства. Темпи зростання фінансово-інвестиційного потенціалу залежать від використання власних ресурсів підприємства та залучених інвестицій. Як будь-який процес, забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу потребує розробку певного механізму забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу промислових підприємств, який відображені на рис. 1

Процес забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу пропонується розглянути за рахунок механізму формування фінансово-інвестиційного потенціалу на підставі поетапно-структурного підходу, який полягає: по-перше,

визначення рівня здатності, по-друге – рівня відповідності, по-третє – рівня можливостей.

Обґрунтування і розробка концепції, дозволяє пов'язати в єдине ціле характер і динаміку формування стратегії забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства з механізмом його технічного розвитку, економічного, і соціального розвитку, з урахуванням накладених на них обмежень, дасть можливість говорити про створення підходу до формування і реалізації стратегії. При побудові концепції сучасного промислового підприємства необхідно враховувати основні вимоги, які пред'являються до систем подібного роду. Для того, щоб подібні моделі давали дійсно значущі результати, вони повинні по можливості менше абстрагуватися від реальних закономірностей і взаємозалежностей найважливіших характеристик функціонування підприємства і якомога повніше враховувати функціональні (прямі і зворотні) зв'язки. Система моделей повинна пов'язати характеристики всіх основних форм діяльності підприємства і забезпечити адекватне відображення механізму збалансованого зростання системи.

Концепція забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства передбачає визначення принципів, цілей і завдань, а також комплексу інструментів механізму забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства, які спрямовані на підвищення результативності формування і використання фінансово-інвестиційного потенціалу для досягнення стійкого функціонування і розвитку підприємства в умовах циклічного розвитку економіки. На рис. 2 представлено концепцію забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства.

Рис. 1. Параметри забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства

Складено на основі джерел [5; 6; 7; 8; 9; 10; 12]

В американській та європейській літературі в області фінансового менеджменту поняття фінансова стратегія відсутня. У стратегічному менеджменті фінансова стратегія представлена як одна з функціональних стратегій, а в фінансовому менеджменті вчені оперують конкретними термінами як довгострокові інвестиційні рішення, структура капіталу, дивідендна політика, кредитна політика, управління грошовими коштами, запасами, фінансове планування і т.д.

Давидова Л.В. і Ільмінська С.А. конкретизують фінансову стратегію як важіль для економічного зростання компанії і при розробці фінансової стратегії рекомендують виділяти наступні пріоритетні напрямки розвитку фінансової діяльності, спрямовані на досягнення головної мети фінансової стратегії:

- формування фінансових ресурсів підприємства;
- вибір напрямків інвестиційної діяльності;

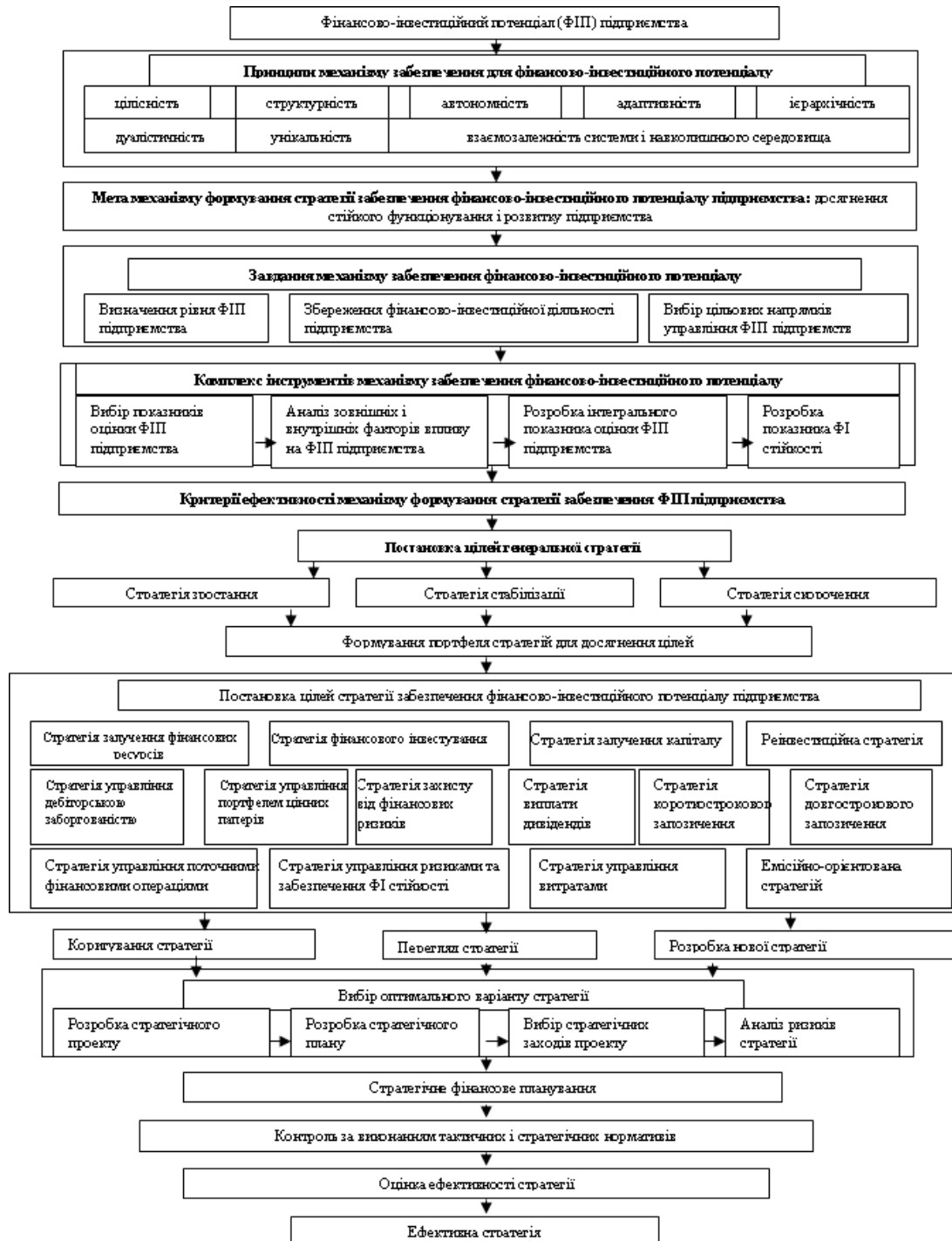

Рис. 2. Концепція забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємств

- забезпечення фінансової рівноваги підприємства.

Виділені пріоритетні напрямки головного фінансового стратегії підприємства повинні, на думку авторів, отримати свою конкретизацію в цільових стратегічних нормативах. Як них можуть бути встановлені темпи зростання чистого грошового потоку, рентабельність власного капіталу, структура активів, фінансовий леверидж, період обороту дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Підтвердженням вибору складових елементів запропонованої комбінованої стратегії забезпечення є те, що вони в різних інтерпретаціях і для різних умов господарювання представлені як важливі складові в класифікаціях стратегій підприємства відомими зарубіжними і вітчизняними економістами. Так, І. Ансофф розглядає інноваційну стратегію і стратегію розвитку ринку; Р. Фатхутдінов – стратегію підвищення організаційно-технічного рівня виробництва; А. Градов – стратегію інноваційної діяльності; П. Кливець - стратегію захисту та посилення ринкових позицій, а також стратегію вдосконалення виробничого процесу. Щодо стратегії зниження витрат або інших стратегій, пов'язаних з витратами (стратегія оптимальних витрат, стратегія низьких витрат, стратегія контролю витрат, стратегія зниження собівартості продукції і ін.) [12].

Фінансово-інвестиційна стратегія розробляється на довгостроковий період розвитку і в подальшому веде до вирішення великомасштабних завдань з прогнозування та регулювання фінансових і інвестиційних процесів з стратегічним ухилом. Стратегія передбачає вибір ефективних варіантів розвитку підприємства, як на стадії активного формування потенціалу, так само і в період завершення функціонування. Дана стратегія повинна розроблятися на початковому етапі розгляду джерел формування підприємства, щоб можна було забезпечити сталий розвиток власного підприємства на кожному етапі його функціонування, що в подальшому забезпечить ефективне формування капіталу [9; 8].

Фінансово-інвестиційна стратегія дає можливість знайти ефективні джерела мобілізації фінансових ресурсів на кожному етапі діяльності підприємства і фінансування в інвестиційні проекти або інвестиційні програми (регіональні). При цьому необхідно звернути увагу на те що «вибір пріоритету тих чи інших форм інвестування на різних етапах функціонування інвестора зумовлений низкою внутрішніх і зовнішніх чинників». [9] Розробка напрямків на інвестування на кожному певному етапі пов'язана з розмежуванням співвідношення різних форм і критеріїв, обумовлених галузевими особливостями підприємства.

Висновок. Запропонована концепція забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу підприємства, яка розглядається як взаємопов'язана система, яка містить мету, об'єкт, принципи,

завдання та методологічний інструментарій для реалізації поставлених завдань і який у відмінності від існуючих, об'єднує оцінку фінансового та інвестиційного потенціалів, оцінку інвестиційної привабливості як чинника фінансово-інвестиційної стійкості.

Політика забезпечення фінансово-інвестиційного потенціалу в рамках стратегії економічного зростання господарюючого суб'єкта за свою ризикованість не може спиратися на моделі економічного зростання, побудовані тільки на якомусь одному показнику - рентабельності власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку, валовий виручці, валовий або чистого прибутку, і т.д. Для розвитку господарюючого суб'єкта необхідно стійке економічне зростання як модель комбінованої взаємодії поведінки в часі показників рентабельності і фінансової стійкості, незважаючи на можливість відмінності цільових функцій останніх.

Таким чином, фінансово-інвестиційна стратегія – це цільова функція фінансово-інвестиційної політики, необхідна для формування і забезпечення залучення фінансово-інвестиційних ресурсів ззовні, ефективного їх розміщення з урахуванням пріоритетних напрямків інвестування, визначення методів, форм і напрямків їх використання.

У роботі доводиться, що оптимальну фінансово-інвестиційну модель сталого економічного зростання можна побудувати використовуючи синергетичний ефект взаємодії показників фінансово-інвестиційної стійкості і рентабельності, ліквідності та прибутковості, а так само ділової активності, коли комбінуються за розміром самофінансування, боргове фінансування і економія витрат на ефекті масштабу, що технічно забезпечує відновлення фінансово-інвестиційної стійкості за рахунок представлених показників. Досягається перевагу над середньою ринковою ціною позикових коштів з урахуванням реструктуризації і рефінансування погашення поточних боргів. Формування фінансово-інвестиційного потенціалу в рамках стратегії забезпечення спрямована на відновлення стійкого стану підприємств, в тому числі в результаті інвестування. І включає ефект спільної дії фінансових і інвестиційних важелів, комбінування поточних і стратегічних потреб і норм їх покриття з виділенням поточних і постійних активів і пасивів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк І.А. Финансовая стратегия предприятия. – К.: «Ника-Центр», «Эльга», 2004. – 711 с.
2. Лосев С.А. Финансово-инвестиционный потенциал предприятия и его влияние на управление инвестициями / С.А. Лосев, В.И. Зубкова, А.В. Накивайло // Культура народов Причерноморья. – 2001. – № 20. – С. 34-37.
3. Ванькович Д.В. Аналіз фінансових джерел формування інвестиційних ресурсів в Україні / Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак // Фінанси України. – 2007. – № 7. – С. 72–84.

4. Теслинов А.Г. Стратегии бизнеса: аналитический справочник / Под ред. акад. РАЕН, д.э.н. Г.Б. Клейнера. – М.: КОНЭСКО, 1998. – 444 с.
5. Туріянська М.М. Концептуальні засади формування джерел інвестиційних ресурсів України [Текст]: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.01.01 / М.М. Туріянська; [Донецький національний ун-т]. – Донецьк, 2006. – 33 с.
6. Толстолесова Л.А. Финансово-инвестиционный потенциал сырьевых регионов: теория и практика. СПб.: Изд-во Политехн. ун-та, 2011. 284 с.
7. Інвестування: Навч. посіб. / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда; За заг. ред. Гриньової. – 2-ге вид., доопр. і доп. – Х.: Инжек, 2005. – 664 с.
8. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2005. – 352 с.
9. Толстолесова Л.А. Финансово-инвестиционная стратегия развития сырьевых регионов. Тюмень: Экспресс, 2011. – 212 с.
10. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст] : підручник / Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, В.В. Морєва, О.В. Белякова, О.Б. Балакай. - К. : "Центр учбової літератури", 2013. – 248 с.
11. Дегтярьова І.Б. Економічна діагностика: конспект лекцій / укладач І.Б. Дегтярьова. – Суми : Сумський державний університет, 2012. – 112 с.
12. Маматова Л.Ш. Сущность и методы разработки стратегии обеспечения финансово-инвестиционного потенциала промышленных предприятий // Scientific Letters Of Academic Society Of Michal Baludansky – Uk Tu Košice, Slovakia 2015. – № 5, vol. 3. – Pp. 150-154.